

Vegyes közlemények.

— **Jelentés a Magy. Nemzeti Múzeum könyvtáráról.** A M. Nemzeti Múzeum könyvtára az 1883. év második felében, 2043 kötet és füzet nyomtatvánnyal, 94 kézíráttal, 396 oklevéllel és és levéllel, 503 fényképmásolattal (magyarországi kéziratokról vett) és 12 színes kézi rajzzal szaporodott; és pedig aján d é k ú l k a p o t t, 198 kötet nyomtatványt, 5 kézíratot, 16 oklevelet és levelet; vásárolt 418 kötet nyomtatványt, 89 kézíratot, 380 oklevelet és levelet, 503 fényképmásolatot és 12 színes kézirajzot. A beérkezett köteles példányok száma: 1427 kötet és füzet. Könyvek, kézíratok, oklevelek, fényképmások, kézirajzok vásárlására és kötésre fordítottatott 2940 frt 03 kr. Ezenkívül a Ministerium a Múzeum dologi kiadásaiból megvásárolta az országos könyvkiállítási fényképgyűjteményt 2000 forintért. Az olvasók száma 8754-re ment, kik 16,657 kötet nyomtatványt, 462 kézíratot és 5901 oklevelet használtak. A könyvtár állapotáról egyébkint a könyvtárör évi jelentése más helyen nyújt tájékozást.

— **Jelentés a budapesti tud. egyet. könyvtárának rendezéséről, gyarapodásáról és forgalmáról 1883-ban.** Nagyméltóságú Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter úr! Kegyelmes Uram! Van szerencsém az egyetemi könyvtár 1883-iki gyarapodásáról szóló címjegyzéket a legmélyebb tisztelettel ide mellékelve bemutatni.

Összefoglalva a gyarapodás eredményét, az egyetemi könyvtár részint adományozás, részint vásárlás útján 2666 munkával, 4184 kötetben, és 698 apró nyomtatvánnyal szaporodott.

A vásárlás nagy részben az évi általánból eszközöltetett. Az egyes karok közül a hittudományi kar 155 frt 72 kr.; a jog- és államtudományi kar 1451 frt 24 kr.; az orvosi kar 1858 frt 79 krral járultak hozzá.

A legnevezetesebb adományozók voltak: a magas külügyi kormány a delegációk összes nyomtatványait, az osztrák kormány az egyes koronaországok Törvény- és Rendeleti lapjait, a bécsi statisztikai hivatal kiadványait, a tengerészeti hatóság Évkönyveit, — továbbá a porosz, az olasz, a belga statisztikai hi-

vatalok összeállításait, a svéd, román és angol kormány külön nemű nyomtatványait, az országgyűlés mindkét háza, a magyar kir. kormány: jelesül a vallás- és közoktatási, belügyi, honvédelmi, kereskedelmi, igazságügyi miniszteriumok kiadványaikat, a törvénykönyveket, rendeletek tárát stb. voltak szivesek megküldeni.

Az országos statisztikai és Budapest fővárosi statisztikai hivatalok, a magy. kir. földtani intézet nagybecsű adományokkal gyarapították intézetünket.

Az egyetemek közül az utrechti, zürichi, freiburgi, amsterdami, kolozsvári egyetemek tudori értekezéseiket küldték be. Az Akadémia dei Lincei az »Atti«-k megküldését folytatta. A magy. Tud. Akadémia, a bécsi cs. Akadémia összes kiadványaikkal ajándékoztak meg. Ezenkívül nagybecsű adományokat nyertünk a Franklin-Társulattól, Gazdasági Egyesülettől, az aradi, budapesti, állami és egyetemi, debreczeni, komáromi, kecskeméti, pozsonyi nyomdaktól.

Egyesek közül Bükk László több becses munkát és apró nyomtatványt, továbbá dr. Medveczky Frigyes 30, Halmágyi Sándor 5, Marinescu 9, Cipariu 1 munkát ajándékoztak intézetünknek.

A mi a rendezés munkálatát illeti, ez évben még mindig a theologiai könyvtár felvételével foglalkoztunk. De nem fejezhettük be ez osztályt még most sem egészen, mert az számarányilag is legnagyobb s maga a felvétel munkája is legnehezebb. Azonban bár még most is óriási munka van hátra, annak, mondhatni legnehezebb része: a negyedrétek és foliók; de alapos a remény, hogy a személyzet kitartó szorgalma s megfeszített munkássága lehetővé teendik, hogy néhány hónap múlva a befejezést jelenthetem.

Valóban Kegyelmes uram, magam is értem, hogy e szak felvétele hosszúra nyult, hosszabbra, mint azt előre kiszámítottam. S ha a személyzetnek más teendői nem szaporodtak volna meg óriási arányban, ha más nemű halaszthatatlan dolgok nem tartóztatták volna fel a munkálatot, már jóval hamarabb uraivá lettünk volna az anyagnak. De a múlt évi könyvkiállítás az erő jelentékeny részét vette igénybe. Az egész föl nem vett anyagot át kellett kutatni s ezáltal a felveendő könyvek még jobban összezavarodtak mint azelőtt is voltak.

S ehhez járul a hivatalos teendők nagymérvű szaporodása: ez évben, Kegyelmes uram, az olvasók száma megkétszereződött, s a vidékre és külföldre küldött könyvek száma megnégyszereződött. De a közönség kiszolgálása s a vidéki postulátumok teljesítése halaszthatatlan volt.

Exczellenziád intenczióinak akkor véltem legjobban megfelelni, ha minden erőmet oda irányoztam, hogy az egyetemi könyvtár az legyen, a minek lennie kell, olyan közművelődési factor, mely hivatását e részben is betölti. Hiszen csak ez igazolja azt az áldozatkészséget, melylyel Exczellenziád annak minden jogos igényét teljesíteni sietett. S ha e részben Exczellenziád igyekezetemet kegyes volt támogatni, nem habozok kimondani, hogy az, ki hivatva volt Exczellenziádnál közvetíteni, az egyetem új nagys. rectora: Szabó József, legkézségesebben tette azt. — Belátta és méltányolta ő, hogy a könyvtár, új szervezetében már is jelentékeny közművelődési factorrá lett. Már az a körülmény, hogy nemcsak a téli, hanem még a nyári hónapokban is gyakran megtörtént, hogy a három olvasó helyiség nem volt képes befogadni az olvasni és dolgozni akarókat, mutatta, hogy a nagyteremre nézve az olvasási órák számát meg kellett szaporítani. Így történt azután, hogy Exczellenziád rendelkezésére a nagy terem is a délelőtti órákon megnyitvatott, s ez d. e. két, d. u. 5, összesen hét óra hosszant volt nyitva; míg összesen a kerekasztalával együtt, a dolgozni kívánók 8 órán át használhatták a könyvtárt. Oly liberálítás ez Kegyelmes uram, mely Európában egyetlen egy könyvtárnál sincs ily mértékben alkalmazva.¹⁾ Ez természetesen a személyzet szaporítását vonta maga után s ennek következtében Exczellenziád kegyes volt a személyzet számát egy tiszttel és egy szolgálóval szaporítani.

¹⁾ Tudomásunk szerint számos európai könyvtár létezik, melyek naponként nem nyolcz, de tíz, sőt 11 és 12 órán át nyitva vannak. Kiemeljük a párizsi nemzeti, a S. Genéviéve, Mazariu és Académie-féle könyvtárakat, melyek reggel 10 től este 10-ig és 11-ig vannak nyitva. Az oxfordi egyetemi és a pétervári császári könyvtárban az olvasási órák 9-től reggel egész este 10-ig tartanak. A nápolyi borbonicában reggel 9-től délután 3-ig és délután 5-től este 10-ig lehet dolgozni. A legtöbb német és olaszországi nagy könyvtárban az olvasási órák száma: 7. Megjegyezzük különben, hogy a németországi könyvtárak nem a lectoriumra, hanem a könyvek házi használatára, a kikölcsönzésre fektetnek főszűlyt. Így van a berlini könyvtárnak átlag naponként 200—300 olvasója, míg a kikölcsönzött könyvek kötetszáma a 300000-et meghaladja. Egyébiránt e tárgyra alkalmmilag még visszatérünk. S z e r k.

Hogy ez a rendezési munkálat gyorsítására is befolyással volt, az eredmény megmutatta.

De az ez által már eddig is elért eredmény igazolta a ráfordított fáradságot. A mennyire az anyagot már eddigelé is átpillantatom, oly kincs rejlik a theologiai könyvtárban, mely ritkítja párját. Midőn az akadémia Szabó Károlyt a magyar könyvtár második részének kiadásával megbizta, ismét beható kutatás alá kelle venni épen ezt a rendezetlen anyagot. S csakugyan a hazai nyomtatványoknak egy újabb sorozata került ki, mely igen szépen egészíti ki a könyvkiállításon bemutatottat.

Nem kisebb eredmény ennél az is, melyet fennebb már röviden jeleztem, hogy az egyetemi könyvtár ma egy csomó hazai és külföldi intézettel összeköttetésben áll. A középiskolák újjászervezése következtében, folytonosan szaporodik azon tanároknak a száma, kik nemcsak a tanügynek, hanem az irodalomnak is szolgálnak. De a vidéki könyvtárak nem képesek igényeiknek megfelelni, s az ilyenek igazgatóságaik utján az egyetemi könyvtárt veszik igénybe. Alig van az országnak olyan intézete, melyből postulatumokkal ne fordulnának hozzánk. Ezenkívül pedig részben a vidéki, de leginkább a fővárosi írók, a külföldi könyvtárakból is hozatnak codexeket s olyan ritkább munkákat, melyek egy hazai könyvtárban sem találhatók fel. Egy kis kimutatás, Kegyelmes uram, igazolja, hogy az egyetemi könyvtár e részben is igyekszik betölteni feladatát, hogy a közművelődés factora legyen. Ugyanis a múlt évben a hazai tanintézetek közül 38-nak 98 ízben köleszöszött ki az egyetemi könyvtár tudományos használatra könyveket, a külföldi könyvtárak és helybeli tudósok és egyetemi tanárok közti közvetítést pedig a következő intézeteknél eszközölte; u. m.:

a bécsi cs. kir. udvari könyvtárnál, a bécsi kir. egyetemi könyvtárnál, a czernoviczi cs. kir. könyvtárnál, a berlini kir. könyvtárnál, a gráci cs. kir. egyetemi könyvtárnál, a braunschweig-lüneburgi hercegi könyvtárnál, a baseli egyetemi könyvtárnál, a göttingai kir. egyetemi könyvtárnál, az innsbrucki cs. kir. egyetemi könyvtárnál, a kopenhágai kir. egyetemi könyvtárnál, a krakói cs. kir. egyetemi könyvtárnál, a lipcei kir. egyetemi könyvtárnál, a müncheni kir. udvari állami könyvtárnál, a prágai cs. kir. egyetemi könyvtárnál, rakoviczi cs. kir. főreál-

tanodánál (Csehországban), a strassburgi cs. kir. egyetemi könyvtárnál.

A helybeli forgalmat a túllapon levő táblázat mutatja ki.

Végül, Kegyelmes uram, szükségesnek láttam a függelék s a dolgozó terem mellett fölállított segédkönyvtárról az annak kezelésével megbízott Kudora Károly másodtiszt által jegyzéket készíttetni, s azt mint függelékkel e kötethez mellékelni, a dolgozó közönség tájékoztatása végett.

S ezzel Kegyelmes uram hálás köszönetem fejezve ki, azon támogatásért, melyben Exczellenenciád a könyvtárt részesíteni kegyeskedett s azon ígérettel, hogy azt jövőre is kiérdemelni igyekezzünk, maradok

Nagyméltóságodnak

Budapest, 1883. december 31-én

alázatos szolgálója

Szilágyi Sándor,

az egyetemi könyvtár igazgatója.

Az egyetemi könyvtár forgalma 1883-ban.*

Hó	Hány nap volt nyitva	Olvások száma.	A használt művek sz.	Az olvasók átlagos sz.	Legtöbbben voltak	Legkevesebben voltak
Január	30	3086	3617	103	jan. 31. 139.	jan. 6. 49.
Február	28	3252	3839	110	febr. 27. 149.	febr. 6. 41.
Márczius	22	2262	2639	103	márcz. 7. 141.	márcz. 18. 53.
Április	30	2592	3199	86	ápr. 11. 109.	ápr. 1. 69.
Május	26	1581	1848	61	máj. 4. 86.	máj. 16. 18.
Junius	14	398	478	28	jun. 2. 47.	jun. 14. 10.
Septemb.	21	2182	2510	104	szept. 25. 177.	szept. 10. 6.
Október	31	4590	5389	148	okt. 6. 191.	okt. 4. 34.
Novemb.	30	4923	6050	162	nov. 24. 226.	nov. 29. 73
Deczemb.	27	4411	5016	163	decz. 4. 229.	decz. 30. 50
Összesen	259	29277	34585	113	decz. 4. 229.	szept. 19. 6.

A házon kívül 1470 kikölcsönző 3342 művet használt.

* Junius 15-től szeptember 10-ig a könyvtár olvasó-terme zárva volt.